

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

שער
שלישי

קובץ
שלשלת האור

היכל
תשיעי

לקוטי שיחות

בתרגום חפשי ללשון הקודש

על פרשיות השבוע, חגים ומועדים

○

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

●

בחוקותי

(חלק יז — שיחה ג)

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים ושתים לבריאה

מאה ועשרים שנה להולדת כ"ק אדמו"ר זי"ע

מחזור הראשון של לימוד הלכותי שיחות

שבוע פרשת בחוקותי, (אה"ק) יד"ב אייר; (בכל העולם) באיכו אייר, ה'תשפ"ב (ב)

LIKKUTEI SICHOT
TARGUM L'LOSHON HAKODESH

Copyright © 2022

by

KEHOT PUBLICATION SOCIETY
770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213
(718) 774-4000 / FAX (718) 774-2718
editor@kehot.com / www.kehot.org

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without prior permission from the copyright holder.

The Kehot logo is a registered trademark of Merkos L'Inyonei Chinuch.

For dedications of the weekly Sichos, please contact us at: dedications@kehot.com

בחוקותי ג

332

בדרושים על התחלת ספר ויקרא והתחלת פ' בחוקותי – הרי היא מבוארת גם בסיום הדרושים על פ' בחוקותי.

ודבר פלא גדול מזה: בתורה שבכתב הסיום דפ' בחוקותי הוא גם הסיום דספר ויקרא, אבל בלקוטי תורה ישנן „הוספות” לאחר הדרושים דפ' בחוקותי⁴ – ואנו רואים, שגם בסיום „ההוספות” מדובר ע"ד הענין הנ"ל.

ב. השייכות („נעוץ סופן בתחלתן”) בפשטות בין התחלת ספר ויקרא לבין סיומו היא: ספר ויקרא פותח בדיני קרבנות^{4*} – „אדם כי יקריב מכם קרבן לה' גו"⁵, וגם בסיום ספר ויקרא מדובר אודות (ב' סוגי) קרבנות – (א) בכור⁶, (ב) מעשר בהמה⁷.

וכיון שדוקא ב' קרבנות אלו מוזכרים בסופו של ספר ויקרא – צריך

א. כבר נתבאר כמה וכמה פעמים¹, שיש שייכות מיוחדת בכל ענין בתורה בין התחלתו לסיומו – ע"ד האמור בספר יצירה²: „נעוץ סופן בתחלתן ותחלתן בסופן” – ועד"ז בתורה שבכתב, שיש שייכות וקשר (בתוכן) בין ההתחלה והסיום של כל ספר ושל כל פרשה.

ולפי זה בפרשתנו – בחוקותי: כיון שסיום הפרשה הוא „סופן” הן דספר ויקרא והן דפ' בחוקותי – צריך לומר, שישנה נקודה משותפת בין התחלת ספר ויקרא^{2*}, התחלת פ' בחוקותי, וסוף פ' בחוקותי.

וכאן רואים אנו דבר פלא: ע"פ ביאורן של ההתחלות דספר ויקרא ודפ' בחוקותי בלקוטי תורה – ב„פרשה החסידית” דשבועות אלו – מתברר היטב כיצד ב' ההתחלות (המבוארות שם בתוכן שוה) הן בבחינת „נעוץ בסופן” – בסיום דפרשתנו.

ובזה ניכר גם ענין „נעוץ סופן בתחלתן” (לא רק בנוגע לתורה שבכתב, אלא) גם בספר לקוטי תורה גופא³ – כיון שנקודה זו המתבארת

(1) ראה בענין „הדרן” – לעיל ע' 135 בשוה"ג להערה 31. ועוד.

(2) פ"א מ"ז.

(2*) שהיא גם התחלת פרשת ויקרא, ולכן הנקודה משותפת גם עם סוף פרשת ויקרא.

(3) שנסדר לדפוס ע"י כ"ק אדמו"ר הצ"צ – ראה היום יום ע' טז. אגה"ק דכ"ק אדמו"ר הצ"צ ודכ"ק מו"ח אדמו"ר (נדפסו במפתחות ללקו"ת בתחלתן).

(4) שג"כ הובאו לדפוס בחיי כ"ק אדמו"ר הצ"צ – בשנת תרי"א (בפעם הא' בספר בפ"ע) ובשנת תרכ"ו* (בפעם הב': קיצור מד"ה ראו כי כו' את השבת – בספ"פ פקודי; קיצור ע"פ ולא תשבית מלח. להבין מ"ש באוצרות חיים – בסיום ספר ויקרא; לד"ה בהעלותך – בסוף ספר במדבר; קיצור מד"ה כי כארץ – סיום ספר דברים; קיצור ע"פ הנך יפה רעיתי – בסיום שה"ש).

(4*) להעיר אשר ספר ויקרא נקרא ספר הקרבנות – ראה רמב"ן בהקדמת ויקרא.

(5) ויקרא א, ב.

(6) פרשתנו כז, כו.

(7) שם, לב.

(* ראה התמיים ח"א עה, ב.

לומר, שבהם משתקף כללות ענין הקרבנות המדובר בתחלת ספר ויקרא. בהמה¹².

ועפ"ז יומתק סדר הדברים, שהבכור נזכר בכתוב תחילה, ורק לאחריו נזכר המעשר: בעבודת הקרבנות (קירוב לאלקות) באה קודם המשכת הקדושה מלמעלה למטה (בכור), ורק אח"כ תתכן עבודת האדם מלמטה למעלה (מעשר)¹³.

וזהו גם השייכות בין התוכן דסוים ספר ויקרא להתחלה „אדם כי יקריב מכם קרבן לה“: בלקוטי תורה¹⁴ מבואר ש „אדם כי יקריב מכם קרבן לה“ קאי על מה שאדם העליון מקרב („יקריב“) את האדם שלמטה לאלקות („מכם קרבן גו“), שתחילה באה המשכה באתערותא דלעילא לקרב את האדם שלמטה לה; ולאחרי זה ממשיך הפסוק: „מן הבהמה גו“ תקריבו את קרבנכם – דקאי על הקרבן שצריך האדם להביא בעבודת עצמו (מן הבהמה שבו) – אתערותא דלתתא.

וזהו בהתאם לב' סוגי הקרבנות הנדונים בסוף ספר ויקרא – בכור (קדוש מלמעלה) ומעשר (קדוש ע"י האדם)¹⁵.

12 בכורות נג, סע"א. רמב"ם הל' בכורות פ"ו ה"ב.

13 להעיר מבחיי פרשתנו (כו, לב): „כי הבכור והמעשר עקרים אחד* וזהו נעוץ סופן בתחלתן לחבר וליחד הסוף עם הראש, עיי"ש.

14 ויקרא ב, ג.

15 ויש לקשר הנ"ל גם עם דרוש הא'

(* כמו שהביא לפנ"ז מהרמב"ם „הבכור והמעשר מנשה שניהם אחד“ (בה„כותרת“ דהל' בכורות: וכלתי כו). וראה גם שיחת ליל ה' דסוכות תשמ"ה.

והביאור בזה: החילוק שבין הבכור למעשר הוא, שהבכור קדוש מעצמו – מלמעלה (הוא מתקדש ו)חל עליו שם קדוש⁸, ואין קדושתו תלוי בפעולה מסוימת של האדם⁹; משא"כ קדושת מעשר תלוי בעבודת האדם – האדם צריך למנות¹⁰, ואזי „העשירי יהי קודש“¹¹.

ובזמן הזה ניכר הדבר ביתר שאת, שהרי קדושת הבכור קיימת גם כיום (להיותו קדוש מעצמו), משא"כ קדושת מעשר ליכא בזמן הזה בפועל, כיון

8 בכורות נג, סע"א. ערכין כט, סע"א. תמורה כה, א. ובכ"מ. רמב"ם הל' בכורות פ"א ה"ד.

9 וגם להמ"ד (ערכין שם (וש"ג). רמב"ם שם) שצריך להקדישו בפה – הרי גם „אם לא הקדישו הרי זה מתקדש מאליו“ (רמב"ם שם).

10 משנה בכורות נח, ב. רמב"ם שם פ"ז ה"א. וגם לדעת ר' יוסי בר' יהודה במשנה שם – הרי עכ"פ צריך להפריש המעשר „ונטל אחד“.

וגם לדעת רבא (שם נט, א) ד„עשירי מאליו הוא קדוש“ – הרי: (א) צ"ל „מנה תשעה“ – פרש"י שם ד"ה קדוש מאליו. (ב) העשירי נעשה קדוש רק ביציאה מן הדייר (ואז קדוש למפרע) – כמשנ"ת בארוכה בלקו"ש ח"ז ע' 362 ואילך.

וראה משנה נדרים (יח, ב) דמעשר בהמה הוא דבר הנדור. ובתוס' שם: דבעי העברת מנין .. מיקרי שפיר דבר הנדור. וראה הערה הבאה.

11 ובפרט להסברא (ראה בארוכה לקח טוב – להר"י ענגל – כלל א' קרוב לסופו) דקדושת מעשר היא (לא מאליו, כ"א) ע"י האדם, שהוא משים הקדושה עליו, ולכך הוי דבר הנדור (כנ"ל בהערה הקודמת). ובטור"א לר"ה (כה, ב): „דמעשר נמי איתא בשאלה ככל הקדשים הקדושים בפה“ [ועפ"י הנ"ל מלקח טוב מתורץ בפשטות מה שהקשה עליו במג"ח מצוה שס. ואכ"מ].

בירושה מאבותינו^{19*}; (ב) קדושת בכור קיימת גם בזמן הגלות – שהרי בחי' חכמה הנ"ל שבנפש²⁰ קיימת תמיד²¹ בשלימות²².

משא"כ קדושת מנשר – עשר כחות הנפש והעשירי – תלוי' בעבודת האדם, ולכן יש בזה שינויים בין זמן הבית (בעת הארת אלקות בגילוי) לזמן הגלות²³ (הבאה בסיבת החטא).

וזהו גם קישור הענינים בין סוף פ' בחוקותי להתחלתה:

על הפסוק „אם בחוקותי תלכו ואת מצותי תשמרו" מבואר בלקוטי תורה²⁴: „בחוקותי תלכו" קאי על העבודה דהילוך – בלי גבול – מצד בחי' חקיקה שבנשמה („בחוקותי" מלשון חקיקה), שורש הנשמה כפי שהיא חקוקה למעלה.

אבל, כיון שההילוך בא מצד שורש הנשמה והאדם נמצא למטה בגוף גשמי, אי אפשר שיהי' להילוך זה קיום („לא תעמוד ולא תקום"²⁵) אלא אם האדם למטה ייעשה כלי לזה ע"י עבודתו – וזהו „ואת מצותי תשמרו": ע"י עבודת המצוות כאן למטה עושה

ג. ב' ענינים אלו – בכור (אתערותא דלעילא) ומעשר (אתערותא דלתתא) – קיימים גם באדם גופא:

ה„בכור" אחד הוא, ואם יש רבים הרי הוא הראשון – וזהו בחינת חכמה, וכמ"ש¹⁶ „קדש לי כל בכור", דקדש הוא בחי' חכמה¹⁷; ואלו מנשר קיים דוקא כשישנם עשרה (עבודה מצד עשר כחות הנפש) וחובת כל אדם ודא תתא שעכ"פ האחרון¹⁸ – הגילוי (השייך למחשבה דבור ומעשה) יהי' קודש (אפילו בנינוני – שהיא מדת כל אדם¹⁹).

ולכן הנה (א) הבכור – קדוש מעצמו, ואינו תלוי בעבודת האדם – לפי שבחינת חכמה שבנפש, כח המסירות-נפש, ישנו בכל אחד מישראל

שבלקו"ת ספר ויקרא (ד"ה ויקרא אל משה) עפ"י המבואר שם (א, ב) ש„ויקרא אל משה" הוא „ההארה והשפעה למשה (אתעדל"ע) כדי שיעי"ז יוכל לעלות כו' (אתעדל"ת)". ועד"ז להלן בהמאמר שם ב, א.

ובאוה"ת ויקרא עה"פ אדם כי יקריב (כרך ג' ע' תשכד): „ואחר כהנ"ל [ביאור ענין אתעדל"ע ואתעדל"ת – ע"ד הנ"ל בלקו"ת] יובן ג"כ הפסוק שלפניו ויקרא אל משה . . ועם היות זה דרוש בפ"ע . . אך שייך בטוב לדרוש דלעיל ויתקשרו יחד".

(16) בא יג, ב. וראה אוה"ת עה"פ בכ"ז.

(17) ויש בו: „מילה בגרמי" (איינער, מסנ"פ), ראשית כחות הפנימים. – וראה ג"כ סידור שער התפלין ת, ב. ע"פ זח"ג רטב, א (ובסידור שם, שהוא חכמה שבכתח).
(18) ראה קהלת יעקב ע' מעשר כמה דרגות (ביאורים ובהם משל"ה תולדות רפוב, ב) דמעשר הוא י' ספירות (שבחכמה). וראה ג"כ בפרדס (עה"כ) ובמאור"א ובכ"מ. וראה לקוטי לוי"צ אגרות (ר"ע רמג) דמצוה דמעשרות בכלל הוא לבנות את המל'.

(19) תניא רפי"ד.

(19*) תניא פי"ה.

(20) להעיר מהנ"ל (הערה 17) שהוא חכמה שבכתח.

(21) אבל להעיר מהדיעה דבכור בחו"ל הוא רק דרבנן – ראה אנציק' תלמודית בערכו (ע' רפה) ושי"ג.

(22) תניא פי"ט.

(23) ראה ד"ה קול דודי תש"ט פ"ב (ובכ"ח) שהעבודה דזמן הבית, שאו הי' גילוי אלקות, היא ככחות פנימיים דמוחין ומדות כו', משא"כ בזמן הגלות.

(24) ד"ה אם בחוקותי תלכו (הא') וביאורו.

(25) ל' הלקו"ת שם – מה, ג.

התעוררות זאת²⁸, ולפיכך נדרשת אתערותא דלתתא מצד האדם שעי"ז ייעשה כלי לאתערותא דלעילא וממילא תהי" דבר שיכול להתקיים לעד", "דבר המתקיים"²⁹, אלא גם –

מפני שזהו סדר ד' מעלין בקודש³⁰: ישנו עילוי באתערותא דלתתא (עבודת האדם) לגבי מה שבא מצד אתערותא דלעילא³¹.

ועד"ז "מצותי תשמרו" אינה "שמירה" ו"כלי" לענין "בחוקותי תלכו" בלבד – אלא בזה גופא ישנה עלי' בקודש לגבי העליות ד' בחוקותי תלכו".

וצריך להבין: כיון ש"בחוקותי תלכו" היא בחי' חקיקה (עד לדרגא הנעלית ביותר בחקיקה – אותיות שבצמם הנפש, אותיות המיוחדות בעצמות אור א"ס, כמבואר בלקוטי תורה³²) – ובחי' הליכה – א"כ מהי נקודת היתרון ד' מצותי תשמרו?

ה. וההסברה בזה: בענין הנ"ל, שההתעוררות הבאה באתערותא דלעילא איננה "דבר המתקיים" אלא אם באה לאחר' אתערותא דלתתא, לכאורה אינו מובן:

האדם את הכלים ה"שומרים" (תשמרו!) ומקיימים את ההילוך בלי גבול, הבא מצד שורש הנשמה, שיהי' באופן ד' תכון לעד²⁵.

וב' הענינים הנ"ל – (א) "בחוקותי תלכו", מצד שורש הנשמה, (ב) "מצותי תשמרו", מצד האדם למטה – הם ע"ד ב' הענינים שבסיום הפרשה²⁶: (א) בכור – חכמה שבנפש, (ב) מעשר – עשר כחות הנפש.

ד. ידוע הכלל²⁷: "הכל הולך אחר החתום". וכיון שהסיום וחותם דספר ויקרא הוא במעשר דוקא – צריך לומר, שהמעשר בא לאחר הבכור לא רק מפני שכך הוא סדר הענינים (כנ"ל ס"ב), שתחילה באה אתערותא דלעילא [בכור], ואח"כ עבודת האדם [מעשר], אלא גם מפני שישנה מעלה בקדושה הבאה ע"י עבודה על פני הקדושה הבאה מלמעלה. ולכן הסיום והחותם דספר ויקרא הוא בענין המעשר, כי תכלית ענין הקרבנות היא – עבודת האדם.

ומזה מובן גם בנוגע לסדר שבהתחלת ספר ויקרא ופ' בחוקותי: מה שהאתערותא דלתתא (תקריבו את קרבנכם) באה לאחר האתערותא דלעילא ("אדם כי יקריב גו'"), הוא

– לא רק מפני שההתעוררות הבאה רק מצד אתערותא דלעילא אין לה קיום, ובמעט זמן יכלה כח

(28) ל' הלקו"ת ויקרא שם – ב, סע"ב.

(29) שם רע"ג, ורע"ד.

(30) ברכות כה, א. וש"ב.

(31) ראה לקו"ת תזריע (כ, ב) ושה"ש (כב, ג. כג, ד ואילך) – דהאתעדל"ע הנמשכת ע"י אתעדל"ת היא מבחי' פנימית יותר ולכן עי"ז דוקא "יולדת זכר" – אה"ר דוקא. וראה לקו"ת ויקרא שם, ג.

(32) פרשתנו מו, ב. שם, ד.

(26) ועד"ז של התחלת ספר ויקרא – כי האתעדל"ת (תקריבו גו') היא עשיית כלי לשמור האתעדל"ע (אדם כי יקריב) שתהי' "דבר המתקיים", כמבואר בארוכה בלקו"ת ויקרא שם (ב, סע"ב ואילך).

(27) ברכות יב, א.

ו"לאן אתה הולך" קאי על שכר הנשמה בתחיית המתים, שיהי' בעולם הזה, מקום גשמי ("אין").

ותמוה: הלא ירידת הנשמה היא צורך עלי, וא"כ כיצד יתכן שלאחר הירידה מבחי' "אין" (שורש הנשמה) יהי' השכר (העלי) של הנשמה בבחי' "אין" (בחי' מקום, שלמטה מ"אין")? ומתורץ שם, שדוקא ב"אין" (מקום גשמי) קיימת המעלה ד"דירה בתחתונים" – דוקא כאן למטה יש "גילוי אור א"ס דקמי' רוחניות וגשמיות שוין", הנעלה יותר מבחי' "אין".

כלומר: דוקא בעבודת האדם נשלמת כוונת העצמות (למעלה באין ערוך מה"אין" דחכמה) דנתאוהו הקב"ה להיות לו ית' דירה בתחתונים³⁷ [וכדמסיים במאמר: "והיינו בחי' עתיקא קדישא כו" – דעתיק הוא התענוג דלמעלה, נתאוהו"³⁸]; ולפיכך שכר העבודה (דעשיית "דירה בתחתונים") אף הוא בבחי' "אין" – מקום גשמי – כיון שהשכר הוא במקום העבודה כידוע.

וזהו ההסבר לכך שעבודת האדם למטה פועלת גם בענינים הבאים מצד חפץ חסד הוא:

כל ההמשכות מלמעלה באות מאורות וגילויים, שבהם יש מקום לשינויים. אבל בעבודת האדם באה לידי ביטוי כוונת העצמות, וכוונה זו היא למעלה אפילו מאתערוּתא

ידוע³³ שהאתערוּתא דלעילא הבאה מצד עצמה נמשכת ממדריגה כזו שאין בה תפיסת מקום למעשה התחתונים, ולכן היא נמשכת רק באופן דחפץ חסד הוא – וא"כ קשה: לשם מה נצרכת אחרי' האתערוּתא דלתתא? דלכאורה, כשם שאין צריך אתערוּתא דלתתא קודם לכן כדי להמשיך את האתערוּתא דלעילא, כן לא הי' צריך להיות הכרח באתערוּתא דלתתא לאחר' על מנת לקיים את (ההתעוררות הבאה מ)האתערוּתא דלעילא?

(ולכאורה אין מקום לומר שזהו מצד חסרון האדם – שהרי ההמשכה היא, כנ"ל, ממדריגה כזו שאין בה תפיסת מקום וחשיבות למעשה התחתונים, והיא נמשכת רק מצד חפץ חסד הוא).

והטעם בפשטות הוא (כמבואר שם בלקוטי תורה³⁴), דכיון שהתפעלות האדם (אתערוּתא דלתתא) באה רק מצד האתערוּתא דלעילא (ולא מפני שהאדם נשתנה), הרי "בהסתלק הארה עליונה זו שאינה מאירה רק בעת רצון . . . בטילה האהבה שנסתעף ממנה".

ו. ויומתק יותר ע"פ המבואר בלקוטי תורה בסוף פרשתנו³⁵ על מאמר רז"ל³⁶ "דע מאין באת ולאן אתה הולך": "אין" מורה על מקום גשמי, ו"אין" – על בחי' חכמה (שלמעלה ממקום). "מאין באת" היינו שורש הנשמה הנמשכת מבחי' "אין",

(33) לקו"ת שה"ש כג, ד ואילך. וראה לקו"ת

ויקרא ב, ב. ועוד.

(34) ויקרא שם, ג.

(35) ג, ד.

(36) אבות רפ"ג.

(37) וכידוע שכוונה זו היא בעצמותו ית'

למעלה מכל טעם – ראה המשך תרס"ו ס"ע ז' ואילך. ובארוכה לקו"ש ח"ו ע' 21 ואילך.

(38) ראה בארוכה שיחת ש"פ וישב תשל"ז.

ותחלתן בסופן" – גם ב„סופן" של ה„הוספות" בלקוטי תורה ספר ויקרא⁴⁴:

שם*⁴⁴ מבואר, שיום הכפורים (שבת שבתון) הוא התענוג העצמי שאינו מורכב מענין אחר כלל (ולכן יום הכפורים אסור באכילה ושתי); לאחריו בא חג הסוכות (ושמיני עצרת)⁴⁵ אשר אז נמשך התענוג במקיפים וכן (אח"כ) בפנימיים „להיות בחי' דע"י⁴⁶ את אלקי אביך ועבדהו בלב שלם ונפש חפצה כו" – ופירוש „חפצה" הוא פנימיות הרצון⁴⁷, תענוג.

[ובתיבות אלו, „ונפש חפצה כו"י, מסתיים הדרוש בלקוטי תורה⁴⁸ – על דרך הסיום של הדרוש האחרון דפ' בחוקותי, כנ"ל – „והיינו בחי' עתיקא קדישא כו"י, דעתיק הוא (עצמות ה)תענוג].

(44) ועד"ז בס"פ ויקרא, שדוקא ע"י „שיכיר בעצמו לשוב בתשובה" מוסיף חמישיתו (ראה לקו"ת (שה"ש כד, ד) בב"י והחמישית לפרעה) „חומש על אותו חומש" (רש"י ס"פ ויקרא). ובלקו"ת ס"פ ויקרא „אחרי ה"א ממש תלכו . . וא"צ ללבושים" ע"י"ש.

(44*) נד, ד.

(45) בלקו"ת שם נזכר רק סוכות. אבל עפ"י הידוע שגמר ההמשכה בפנימיות (קליטה) הוא בשמע"צ, מובן, שבסוכות כאן נכלל גם שמע"צ.

(46) כן הוא גם בתניא רפמ"ב וכו', אבל בדה"א (כח, ט) ובנפש חפצה.

(47) כידוע (לקו"ת שה"ש ד"ה לבתני ספ"א (וש"נ). ועוד ההפרש בין רצון וחפץ. וראה שו"ת הצ"צ אה"ע ח"ב סי' רסג.

(48) באוה"ת ויקרא (סוף ח"ב) נמצא דרוש זה בכמה שינוים והוספות. וידוע שכו"כ מאמרי דא"ח נאמרו כמה פעמים ובשינוים והוספות וכו' – עכ"פ מובן שהנמטר לדפוס ע"י הצ"צ ה"ה „אויסגעקליבן (פון צוויי טויזענט מאמרים) – היום יום י"ד אד"א" וראה ג"כ אגה"ק דהצ"צ (דלעיל הערה 3).

דלעילא מצד חפץ חסד הוא; ומצד זה שהאתערותא דלתתא מגעת עד העצמות, למעלה משינויים, הרי היא פועלת קיום באתערותא דלעילא.

[ובזה מבואר גם מה שבלקוטי תורה שם (בתחילת ספר ויקרא³⁹) ממשיך – לאחריו שמבאר שדוקא ע"י אתערותא דלתתא „יהי' דבר המתקיים" – שעבודת האדם מגעת עד לבחי' „כי לא אדם הוא"⁴⁰; כיון שזהו הטעם הפנימי לכך שאתערותא דלתתא פועלת קיום⁴¹ באתערותא דלעילא].

ז. כשם שכן הוא למעלה – שהתענוג דעצמות („נתאוה") הוא בעבודה דוקא – כמו כן הוא באדם למטה:

„אדם רוצה בקב שלו"⁴² דוקא – הרצון והתענוג שלו הם במה שבא לידו ע"י עבודה ויגיעה. הענינים שמקבל מלמעלה בחסד חנם, שלא ביגיעה, אין באה בהם לידי ביטוי הכוונה שלמעלה (כוונת העצמות) ולכן אין בהם (גם באדם) תענוג הנפש. דוקא „בקב שלו", במה שהשיג ע"י עבודה, „אדם רוצה" – ו„רוצה" כאן היינו (גם) פנימיות הרצון⁴³, תענוג שבנפש.

וזהו גם ענין „נעוץ 910 בתחלתן

(39) ד, ד.

(40) ל' הפסוק – ש"א טו, כט.

(41) ראה תו"א (עב, ג), לקו"ת שה"ש (שם, ג) ובכ"מ דבחי' „כי לא אדם" היא למעלה משינויים.

(42) ב"מ לח, א.

(43) ראה רש"י שם (ד"ה קב שלו): חביבה עליו (משא"כ בכלל – ראה לקמן הערה 47).

כל זה אינן מגיעות למעלת הפשיטות של האבן הטובה בעצמה, שהיא באופן „מופשט מכל צורה ממש“;

עד"ז בעניננו: התענוג דיום הכפורים הוא תענוג בלתי מורכב, בדוגמת אותיות החקיקה שבנפש שהן מיני' ובי'; ואילו ה„נפש חפצה“ דחג הסוכות ושמיני עצרת היא עד"ז הפשיטות של האבן טובה בעצמה – התענוג העצמי דעצם הנפש ממש.

ט. וזהו גם הביאור בזה שענין „ואת מצותי תשמרו“ בא לאחד „בחוקותי תלכו“: „בחוקותי“ היא בחי' חקיקה; אמנם אין זה דבר נוסף, ומכל מקום אינו בגדר הפשיטות של האבן הטובה בעצמה. וממילא – גם ההילוך והעלי' („תלכו“) הבאים מצד בחי' חקיקה, אע"פ שהם למעלה באין ערוך מהילוך המלאכים⁵², מכל מקום הם עדיין בהגבלה. משא"כ „מצותי תשמרו“, קיום המצוות בדברים גשמיים, בחי' „אין“, נוגע בעצמות הפשיטות שלמעלה מהחקיקה, וממילא מביא לאמיתית ענין ההילוך, ללא הגבלות כלל, וכאמר⁵⁶: „ולאן אתה הולך“, היינו, שדוקא ב„אין“ ישנו אמיתית ענין ההילוך⁵³.

וע"י „בחוקותי תלכו“ – ההילוך מצד בחי' חקיקה, שורש הנשמה, בדוגמת אתערותא דלעילא; יחד עם „ואת מצותי תשמרו“ – העבודה בקיום המצוות, בחי' „אין“, אתערותא דלתתא –

והנה ידוע, ששמיני עצרת הוא ה„שמן“⁴⁹ וה„עסענציע“⁵⁰ (נקודת התמצית) דכל חודש תשרי. ולפי זה צריך לומר, שה„נפש חפצה“ (סוכות ו)שמיני עצרת היא למעלה מהתענוג הבלתי מורכב דיום הכפורים – ואינו מובן: כיצד יתכן שהתענוג דימי חג הסוכות ושמיני עצרת, שיש בהם אכילה ושתי' גשמית, הוא למעלה במדרגה מהתענוג דיום הכפורים אשר בו אנו מתעלים למעלה מאכילה ושתי'?

אלא ההסברה בזה היא, כנ"ל: אדרבה, כיון שבסוכות ושמיני עצרת העבודה היא בבחי' „אין“ – עד להתעסקות באכילה ושתי' גשמית – דוקא לכן ישנו אז התענוג (דעצמות למעלה – וממילא גם) דעצם הנפש ממש.

ח. לכאורה יש להקשות על זה: מאחר שהתענוג דיום הכפורים הוא התענוג הבלתי מורכב – במה הוא היתרון והמעלה לאחר זה בתענוג „ונפש חפצה“ דסוכות ושמיני עצרת?

והביאור בזה: עד"ז המבואר בלקוטי תורה בתחילת פרשתנו⁵¹, שאותיות החקיקה, הגם שאינן דבר נוסף על האבן הטובה, אלא מיני' ובי' – עם

(49) ראה אוה"ת שמע"צ (ע' א'תתז), וסד"ה ביום השמע"צ עדר"ת (ע' תלה) בשם הה"מ – שמיני הוא לשון שמן. ובסד"ה ביום השמע"צ תרצ"ד (סה"מ תיש"א ע' 87) ורד"ה ביום השמע"צ תש"ב, תשי"ג ועוד – לשון שמן ודשן. (50) אוה"ת בלק ע' תתקכו (בשם אדמ"ו נ"ע). וראה ד"ה ביום השמיני שלח בסה"מ תקס"ב (בסופו) ותרצ"ג (סה"מ קונט' ח"א רנד, א. ושם: „בשמע"צ הוא המשכת התמצית והעצמיות כו"). (51) מה, ד.

(52) ראה ד"ה צאינה וראינה תר"ס. ובכ"מ.

(53) כידוע בפי' מרז"ל (עירונין נד, א) האי עלמא דלעילאין מיני', שדוקא ע"י הירידה בעוה"ז נעשים בחי' מהלכים (אוה"ת בראשית כד, ב).

— קומת המשפיע וקומת המקבל, מלמעלה למטה ומלמטה למעלה⁵⁸, ושתיהן תוכללנה בקומה אחת⁵⁹,

אשר זהו השכר עבור העבודה ד, "אם בחוקותי תלכו ואת מצותי תשמרו", שיתגלה בגאולה העתידה, בקרוב ממש.

נבוא לידי (כסיום הפרשה⁵⁴) "והתהלכתי בתוכם": ב' בחינות הילוך, הילוך מלמעלה למטה והילוך מלמטה למעלה⁵⁵; וב' ההילוכים יתקיימו יחד, אשר מטעם זה אמורים שניהם באותה תיבה "והתהלכתי"; עד "ואולך אתכם קוממיות"⁵⁶, ד, "קוממיות" פירושו ב' קומות⁵⁷

339

(משיחת ש"פ 9 בחוקותי תשכ"ה)

(54) כו, יב.

בארוכה לקו"ש ח"ז (ע' 200 ואילך) שגם ר' יהודה מודה ש"קוממיות" פירושו ב' קומות, אלא שס"ל שב' הקומות יתאחדו יחד.

(58) אמ"ב שם פפ"ט. אוה"ת שם (ע' תרנג. תער"ב-ג).

(59) ראה בארוכה לקו"ש שם.

(55) לקו"ת ראה כו, א. אמ"ב שער הק"ש פפ"ז. ספפ"ח ואילך. אוה"ת פרשתנו ד"ה והתהלכתי (כרך ב' ע' תרמ ואילך). ד"ה והתהלכתי תשי"א.

(56) פרשתנו שם, יג.

(57) דעת ר' מאיר — סנהדרין ק, א. וראה

